

ВОЛОШАНСКАЯ И. В., МЫСЬКИВ И. С. Мотивационный компонент в процессе изучения иностранного языка.

В статье раскрыта сущность понятия “мотивация”, определены типы мотивации обучения, проанализировано исследование ученых этой проблемы, указано на факторы и условия, благоприятные для формирования мотивации в процессе изучения иностранного языка.

Ключевые слова: мотивация, обучение, иностранный язык, студент, преподаватель, факторы, условия, принципы.

VOLOSHANSKA I. V., MYSKIV I. S. Motivational Component in the Process of Studying Foreign Languages.

The essence of the concept “motivation” is revealed in the article. The types of motivation of studies are determined as well as scientists’ works concerning this problem are analysed here. It is also indicated on the factors and terms necessary to form motivation in the process of studying foreign languages.

Keywords: motivation, study, foreign languages, student, teacher, factors, terms, principles.

Галсєєва А. П.

Миколаївський державний аграрний університет

ЗАСТОСУВАННЯ КУЛЬТУРИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТЕХНІЧНОГО СПРЯМУВАННЯ

У статті розглядаються основні проблеми застосування культури інноваційних технологій у вищих навчальних закладах технічного спрямування. Наголошується на необхідності особистісного самовдосконалення викладача шляхом накопичення педагогічних знань, методами активізації навчально-виховного процесу в його нерозривній цілісності.

Ключові слова: інновація, технологія, культура, самовдосконалення.

Темпи розвитку суспільного виробництва швидко зростають. Тому перед системою вищої освіти постає завдання підготовки фахівців, орієнтованих на майбутнє, які готові до саморозвитку і самореалізації, вміють передбачати тенденції розвитку науки і техніки, спроможні приймати адекватні рішення в умовах сьогодення.

Разом з тим сьогодні склалася така ситуація, коли педагогічній освіті загрожує розпад через її тотальну технократичність і послаблення духовної складової навчального процесу. Особливо це стосується вищих технічних навчальних закладів, де викладачі-виробники не мають знань з педагогіки й психології. Нічого дивного в цьому немає, адже на сьогодні викладачі вищих навчальних закладів – це фахівці вузького спрямування (агрономія, інженери-механіки, енергетики сільського господарства, технологи з переробки продуктів тваринництва, облік і аудит та інші викладачі, які більш зорієнтовані на науково-дослідницьку діяльність).

Безперечно, досвід, набутий за роки викладання певної дисципліни, спілкування з студентами, внутрішня культура викладача приносять позитивні результати. Але, по-перше, для цього потрібний певний час, а по-друге, удосконалення саме педагогічної майстерності. Отже, є всі підстави заявити, що сьогодні викладач вищої школи так чи інакше повинен чітко засвоювати всі нововведення в освіті, оскільки вони виступають важливими інструментами його професійної культури праці.

Саме тому тема застосування інноваційних технологій в освіті, а також культура цього застосування залишається актуальною і потребує своєї подальшої розробки. Право бути освітянином повинно належати лише компетентному фахівцю, який володіє науковими ідеями і необхідними технологічними засобами впливу.

Завданням статті виступає проблемний огляд культури застосування інноваційних технологій та визначення організаційно-педагогічних умов удосконалення виховної діяльності у вищому навчальному закладі технічного спрямування. Слід наголосити, що результативність виховного процесу залежить від певних педагогічних умов, серед яких особливо значущим є співвідношення позиції особистості і системи педагогічних впливів.

Але перш ніж перейти до аналізу заявлених проблем, звернемося до розгляду поняття “інновація”. В сучасних зарубіжних дослідженнях воно трактується по-різному. Деякі дослідники, зокрема Е. Роджерс, розглядають інновації як нововведення, вважаючи що ця ідея є новою для певної особи [7]. При цьому не має жодного значення є ця ідея об’єктивною чи ні. Ці дослідники визначають її в тому часі, що минув від її відкриття до застосування. Інші дослідники, наприклад М. Майлс, вважають, що інновація – це нові, особливі зміни, від яких чекають ефективності в процесі реалізації [9].

На нашу думку, інновації виступають у ролі цілеспрямованого розвитку, який вносить нові, відносно стабільні елементи в певний соціум. Сучасна теорія і практика нововведень доводить, що інновації не є замкнутими категоріями в області людської діяльності, вони мають узагальнюючий характер. Тому механізми виникнення і сприйняття інновацій не можуть знайти вичерпного пояснення в межах тих чи інших спеціалізованих форм знань.

Разом з тим інновації завжди супроводжують людську діяльність. Форми, способи і сфери виявлення творчих початків, що закладені в ній, невідривно пов’язані з формуванням інноваційної культури викладача [10].

Тепер звернемося до розглядання поняття “технологія”. Воно має

багато значень. Під технологією розуміють: 1) техніку; 2) опис послідовності трудових операцій; 3) сферу діяльності людини разом з сукупністю знань, що її забезпечує; 4) загальну характеристику діяльності, типову для того чи іншого соціуму; 5) особливий тип мислення, притаманний індустріальному і постіндустріальному суспільству [8].

В англійській літературі відсутнє поняття технологічного знання. Воно замінюється на термін "технологія", що позначає одночасно сферу діяльності людини і сукупність знань, що її обслуговує. Технологія пов'язана насамперед з прагненням до ефективності. І саме це є для нас важливим, бо інноваційна педагогічна технологія – це упорядкована система дій, виконання яких приводить до гарантованого досягнення педагогічної мети [3]. З свого боку можемо додати, що це ще і гнучка система, здатна реагувати на суспільні і техногенні зміни.

Масштаби створення нової технології можуть бути різними: від проектування знань і системи знань до масштабної акції перегляду методичної системи навчання, змісту освіти, навчального процесу, проектування освіти нового типу. Особливої уваги сьогодні потребує створення передумов для розвитку культури інноваційних технологій у викладачів вищих навчальних закладів технічного спрямування. Адже саме освіта здатна стати потужним засобом виведення вітчизняної економіки на світовий рівень [6, 4].

З огляду на це, викладач вищого навчального закладу повинен постійно саморозвиватися, прагнути досягти рівня сучасного педагога. А сучасному педагогу притаманні такі особистісні характеристики: потреба і здатність до активної, різнобічної інноваційно-педагогічної діяльності; тактовність, терпіння, терпимість у ставленні до студентів і колег, готовність прийти на допомогу до студентів, а якщо стане потреба, то і захищати їх. Велике значення має усвідомлення особливості саморозвитку особистості, знання своєрідності психічного розвитку молоді, а також створення таких умов, щоб студент прагнув самовдосконалення [1].

Від нашого недалекого минулого ми отримали важкий спадок нівелювання і заідеологізованості навчально-виховного процесу. Його слід долати, бо сьогодні Україні потрібні молоді люди з незаангажованою думкою, толерантні, орієнтовані на успіх, схильні до інновацій, відкриті чужій думці, компетентні, спроможні до постійного оволодіння знаннями [5]. Тому сучасна освіта повинна продукувати самостійно мислячих молодих людей. Досягти цієї мети можливо лише за таких умов, коли викладач спирається у своїй діяльності на можливості студента, його потенціал, але ні в якому разі на авторитет своєї влади і примус. Основне педагогічне

завдання – виявити, розкрити і дати розвиток всьому найціннішому в людині, але не сформуванню (чи закріпленню) звички до слухняності.

Однією з основних засад культури застосування інноваційних технологій у вищому навчальному закладі є усвідомлення того, що “викладач” – не лише професія, сутність якої полягає в наданні знань студентству, але й висока місія творення особистості, утвердження людини в людині.

Вимоги до професійних здібностей і до особи викладача полягають у набутті високої загальної культури і моральності, самовіддачі і шляхетності, гострого відчуття нового, вміння зазирнути у майбутнє. Особливо слід наголосити на максимальній реалізації індивідуального таланту у співвідношенні з педагогічною співпрацею, на творчому ставленні до справи і соціальної активності, на високому професійному рівні і прагненні постійного накопичення знань, на принциповості і вимогливості, ерудиції і соціальної відповідальності.

Для впровадження інноваційних технологій в навчально-виховний процес необхідні інноваційні навички. Під інноваційними навичками ми розуміємо здатність викладача самотійно, в певний час, на певному рівні на основі набутих знань і досвіду вирішувати інноваційне завдання.

Формуються навички шляхом спеціальних вправ і накопичення власного досвіду інноваційно-педагогічної діяльності. Це створює можливість її здійснення не лише в звичних умовах, але й в умовах, що постійно змінюються. З кваліфікаційних вимог випливає, що викладач сучасного закладу освіти повинен вміти: грамотно організувати навчально-виховний процес; творчо генерувати і продукувати нові уявлення та ідеї, а головне – моделювати їх в практичних формах навчально-виховного процесу; спілкуватися і скеровувати студентів в процесі занять і в повсякденному житті; забезпечувати гарантованість конституційних прав учнівської молоді на освіту; використовувати сучасні методи досліджень, рекомендації науки щодо вдосконалення навчально-виховного процесу; здійснювати аналіз фактів, явищ і процесів у навчальному колективі; використовувати інноваційні методи, форми і засоби в інтересах удосконалення практичної діяльності з посадового призначення; застосовувати новітні інформаційні технології тощо.

Основною умовою успішного формування інноваційних навичок викладача є: високий ступінь гнучкості його інноваційної підготовки; соціально-психологічна готовність до нововведень; доцільно організована інформаційна основа інноваційно-педагогічної діяльності та інноваційно-педагогічна діяльність з реальними об'єктами [4, 7].

Суттєвим недоліком професійної викладацької діяльності в навчальних закладах є недостатньо розвинена система національного виховання. Вищі навчальні заклади технічного спрямування повинні не лише випускати досконалих фахівців, вони мають здійснювати підготовку інтелектуального генофонду нації, виховання духовної еліти, примножувати культурний потенціал, який забезпечить високу ефективність діяльності майбутніх спеціалістів.

Це може бути досягнуто через:

- виховання майбутніх спеціалістів авторитетними, високоосвіченими людьми, носіями високої загальної світоглядної, політичної, професійної, правової, інтелектуальної, соціально-психологічної, емоційної, естетичної, фізичної та екологічної культури;

- створення необхідних умов для вільного розвитку особистості студента, його мислення і загальної культури, шляхом залучення до різноманітних видів творчої діяльності (науково-дослідної, технологічної, культурно-просвітницької, правоохоронної та ін.);

- збагачення естетичного досвіду студентів шляхом участі їх у відродженні забутих та створенні нових національно-культурних традицій регіону, міста, вищого навчального закладу;

- формування “Я”-концепції людини – творця на основі самоосвіти, саморозвитку, самовиховання, моральної самозавершеності;

- пропаганду здорового способу життя, запобігання вживанню студентами алкоголю, наркотиків, викорінення шкідливих звичок.

Цілеспрямоване формування професійної діяльності передбачає систематичне і комплексне використання принципів, засобів, форм, методів професійного виховання. Це важливо пам'ятати і враховувати викладачам вищих навчальних закладів в процесі засвоєння інноваційних технологій. Адже навчальний процес в сучасних соціокультурних, економічних та політичних умовах прямо пов'язаний з процесом виховання [2].

Отже, застосування культури інноваційних технологій – це сукупність способів, прийомів, вправ, процедур, спрямованих на продуктивну взаємодію суб'єктів навчально-виховного процесу, що має на меті досягнення запланованого результату. Видами діяльності можуть виступати навчання, практика на виробництві, виховання, а також діяльність з кореляції особистості, розвитку її структурних складових і спрямованості, освіченості, досвіду, пізнавальних здібностей, практичних навичок, соціально і професійно важливих якостей, психофізіологічних властивостей.

Виходячи з вищевикладеного, можна виокремити декілька важливих

положень, що сприяють якісному застосуванню інноваційних технологій у навчально-виховному процесі: установка на розвиток особистості; інтеграційна єдність форм, методів і засобів навчання; взаємодія студентів і викладачів; індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Критерії і показники якості педагогічної діяльності викладача доцільно групувати за такими напрямками: сфера психолого-педагогічної підготовки (рівень володіння фаховими та психолого-педагогічними знаннями; рівень сформованості професійних умінь); індивідуальна сфера (рівень сформованості професійної самосвідомості викладача; рівень розвитку професійних здібностей викладача; рівень адекватності самооцінки викладача); емоційно-вольова сфера (рівень самостійності і самореалізації викладача; рівень готовності до саморозвитку, самоосвіти; рівень розвитку вольової саморегуляції; рівень розвитку інтелектуальних і практичних почуттів); мотиваційна сфера (рівень розвитку внутрішньої мотивації, рівень спрямованості на педагогічну професію).

За названими критеріями і показниками можна визначити чотири рівні якості педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу технічного спрямування: творчий, репродуктивно-творчий, репродуктивний, інтуїтивний.

На базі Миколаївського державного аграрного університету було проведено констатуючий експеримент. Дослідження полягало в оцінюванні експертами кожного критерію за чотирибальною шкалою за допомогою методів тестування, анкетування, інтерв'ювання, бесід, спостережень. Викладачам були запропоновані тести на вивчення рівня психолого-педагогічних знань і вмінь, мотивів діяльності викладачів, їхніх основних потреб, сформованості вольових якостей, досліджувалася самооцінка викладачів, їх вміння планувати і організовувати самостійну роботу, їхня готовність до саморозвитку. Серед студентів було проведено анкетування з метою оцінювання якості педагогічної діяльності викладачів-аграріїв.

У результаті проведеного констатуючого експерименту методом експертних оцінок було визначено рівень розвитку кожного з критеріїв і загальний середній кількісний показник $K_{заг}$, який дорівнює 3,1 бала. Цей бал відповідає репродуктивному рівню якості педагогічної діяльності викладача-аграрія. Встановлено, що творчий рівень якості – 3,3%; репродуктивно-творчий – 15,1%; репродуктивний – 68,3%; інтуїтивний – 13,3%.

Результати констатуючого експерименту підтвердили необхідність вдосконалення діяльності викладачів вищих навчальних закладів технічного спрямування, а також необхідність застосування інноваційних

технологій та культури їх впровадження. Це створило можливість визначити умови, які впливають на якість педагогічної діяльності викладачів і на готовність їх до впровадження інноваційних технологій.

Отже, аналіз теорії педагогічної діяльності і практики підготовки фахівців дав можливість виявити організаційно-методологічні умови вдосконалення педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу технічного спрямування. Серед основних виявлені такі:

1. Урахування в діяльності вищих навчальних закладів факторів впливу на підвищення якості педагогічної діяльності у такій послідовності: особистісно-психічні властивості особистості викладача (пізнавальні процеси, почуття, воля, педагогічні здібності); професійна зрілість викладача (рівень знань, умінь, навичок, професійна самосвідомість, адекватність самооцінки, самоконтроль, готовність до самоосвіти); мотивація викладача (спрямованість на професійно-педагогічну діяльність, перспектива професійного зростання, мотив "інвестицій", самоактуалізація, морально-матеріальне заохочення); організаційний фактор (професійне середовище, стиль управління педагогічним колективом, контроль педагогічної діяльності, раціональна організація педагогічного процесу, психологічний клімат у педагогічному колективі); ергономічний – умови праці (організація робочого місця, забезпеченість телекомунікативними засобами); соціальний – статус викладача у суспільстві (матеріальна оцінка професійної діяльності, житлово-побутові умови, умови відпочинку).

2. Організація виховного процесу. Наголосимо, що при його впровадженні важливо пам'ятати про умови його результативності, а саме: формування морального обличчя особистості відбувається на основі діяльності людини і її спілкування з оточенням; співвіднесення зовнішніх впливів з індивідуальними особливостями особистості; знання джерел і рушійних сил її самовизначення.

3. Застосування методів проблемного і розвиваючого навчання у процесі вивчення основ педагогіки і психології вищої школи.

4. Розвиток професійної активності викладача, його потребнісно-мотиваційної і емоційно-вольової сфер.

Зміст і мета навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі в контексті застосування інноваційних педагогічних технологій передбачає необхідність забезпечення саморозвитку, самоосвіти, самовдосконалення як студента, так і викладача. Адже інноваційна технологічна культура педагогічної діяльності – це своєрідний духовний стан, який стає надбанням певного викладача в процесі творчого генерування нових ідей, способів їх реалізації і закріплення в певному

освітньому середовищі.

Отже, розглянувши проблемні питання, пов'язані з особливостями застосування культури інноваційних технологій у вищому навчальному закладі, можна зробити деякі висновки.

Аналіз практики свідчить, що формування педагогічних умінь здійснюється неефективно, методом спроб і помилок, шляхом дублювання досвіду колег і не гарантує накопичення психолого-педагогічних знань, оволодіння методами викладання спеціальних дисциплін, методами активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, а також застосування інноваційних технологій педагогічної практики тощо.

Навчально-виховна діяльність у вищому навчальному закладі технічного спрямування потребує нагальної гуманітаризації і гуманізації, оскільки їй загрожує розпад через її тотальну технократичність і послаблення духовної складової.

Змістовною сутністю застосування культури інноваційних технологій у вищому навчальному закладі виступає культура особистості і культура фахівця, що дає змогу не лише органічно поєднати процес навчання з виховними студіями, але й гнучко пристосовувати навчально-виховний процес до вимог часу. Це генерування викладачем власних ідей, постійне удосконалення навчального процесу, передача свого творчого ставлення до праці наступним поколінням.

Для подолання розриву між розвиваючою функцією змісту освіти, де в стандартах визначаються знання і навички, та вихованням і розвитком, слід ввести в освітні програми вищих навчальних закладів технічного спрямування нові інтегративні курси: "Соціальні комунікації", "Основи самоменеджмента", "Організаційна психологія", а також практикуми: "Соціально-професійна поведінка", "Технологія переговорної діяльності", "Ділове спілкування" тощо.

Використана література:

1. *Бондаревская Е. В., Кульневич С. В.* Парадигмальний підход к разработке содержания ключевых педагогических компетенций // Педагогика. – 2004. – № 4.
2. *Зязюн І.* Культура в контексті політики і освіти // Педагогіка і психологія професійної освіти. – 1997. – № 3-4.
3. *Левитес Д. Г.* Автодидактика, Теория и практика конструирования собственных технологий обучения. – М., 2003.
4. *Ляшенко О. І.* Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1.
5. *Ничкало Н. Г.* Про рідномовні обов'язки вченого-педагога // Педагогіка і психологія. – 1998. – № 4.
6. *Полозенко О. В.* Організаційно-методичні умови удосконалення педагогічної діяльності викладача вищого аграрного навчального закладу : автореферат дис. на здоб. наук. ступ. канд. пед. наук. – Тернопіль, 2003.

7. Роджерс Э. Социальная природа инновации. – СПб. : ВТИ, 2001.
8. Социальная философия. Словарь / под общей ред. В. Е. Кемерова. – М. : Академический проект, 2003.
9. Фокина В. Н. Инновационная модель преподавания ВУЗа: теоретическая модель исследования / Инновации в образовании. – М. : Изд. СГУ, 2001.
10. Шабалина С. Г. Инновации в современных образовательных технологиях. – Харьков : Изд. “Вагриус”, 2004.

ГАЛЕЕВА А. П. Применение культуры инновационных технологий в высших учебных заведениях технического направления.

В статье рассматриваются основные проблемы применения культуры инновационных технологий в высших учебных заведениях технического направления. Акцентируется необходимость личностного самоусовершенствования преподавателя путем накопления педагогических знаний, методами активизации учебно-воспитательного процесса в его неразрывной целостности.

Ключевые слова: инновация, технология, культура, самоусовершенствование.

GALEEVA A. P. Application of culture innovative technologies in higher educational establishments technical direction.

In the article the basic problems application culture of innovative technologies are examined in higher educational establishments technical direction. The necessity personality self-perfection teacher is accented by the accumulation of pedagogical knowledges, by the methods of activation educational-educate process in his indissoluble integrity.

Keywords: innovation, technology, culture, self-perfection.

**Гурій М. О.
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені І. Я. Франка**

РЕГІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ УЧНІВ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто регіональні особливості громадянської освіти учнів у Великій Британії в умовах глобалізації суспільства, проаналізовано моніторинговий проект громадянознавства (Citizenship Education Monitoring Project) в Англії, Уельсі, Шотландії та Північній Ірландії, який реалізовувався протягом п'яти років у семи наукових звітах та висвітлено його ключові результати.

Ключові слова: громадянська освіта, Велика Британія, регіональні особливості, глобалізація.

Виховання громадянськості для британської школи має важливе значення, оскільки у сучасних умовах саме воно пов'язане з розвитком єдиного європейського освітньо-виховного простору. Громадянськість розглядається британськими педагогами як ядро національного патріотизму і засіб виховання законослухняного громадянина. З огляду на це, важливим і актуальним залишається концептуальне осмислення